

EINE AUFGESPALTETE SITUATION Zur Internetliveübertragung in TRASA

Julia Gerlach

ROZDWOJONA SYTUACJA

Transmisja Internetowa na żywo
w projekcie TRASA

Julia Gerlach

TRASA, ins Deutsche übersetzt Trasse, bezeichnet eine Verbindung zwischen zwei Ländern aber auch zwischen verschiedenen künstlerischen Handlungsfeldern. Das Internet als Bindeglied zwischen hier und dort, zwischen Warschau und Berlin spielt dabei eine wichtige Rolle und ist mehr als nur der technische Übertragungskanal.

TRASA ist eine auf zwei Orte aufgespaltete Kommunikations-Situation, die sich medial vermittelt im Realen ereignet. Die Realitätskomponente der künstlerischen Praxis wird durch die Alltäglichkeit und Öffentlichkeit der zugigen Transiträume und die dort verkehrenden zufälligen Passanten

TRASA to nazwa połączenia między dwoma krajami, ale także między różnymi płaszczyznami działalności artystycznej. Internet jako łącznik między tu i tam, między Warszawą i Berlinem, odgrywa przy tym bardzo ważną rolę, jest czymś więcej niż tylko technicznym kanałem transmisji.

TRASA to rozdzielona między dwa miejsca sytuacja komunikacyjna, która dzieje się w rzeczywistości za pośrednictwem mediów. Realistyczny aspekt tego działania artystycznego staje się jeszcze wyrazistszy dzięki temu, że owe nieprzystępne, narażone na przeciągi przestrzenie, w których poruszają się przypadkowi przechodnie

verstärkt. Die Bildübertragung ist jedoch in einer Weise verfremdet, dass sich die Differenz zwischen hier und da, also der konkrete andere Raum oder die konkrete Ansicht der vorbeigehenden Menschen nur rudimentär vermittelt. Schon die Farben des Raumes in der anderen Stadt bleiben verborgen. Übertragen wird also ein reduziertes »künstlerisch gestörtes« Realitätsabbild und nicht die Realität. Und auch die Ansicht des »Selbst« im Projektions-Spiegel ist verfremdet.

Das Trennende und das Verbindende – beides wird zugleich durch das Internet und den ihm eigenen Zeitversatz bei der Datenübertragung

są związane ze sferą publiczną i z codziennością miasta. Transmisja obrazu jest jednak przetworzona w taki sposób, że różnice między tu i tam, a więc konkretna przestrzeń czy konkretny widok przechodzących ludzi, są przekazywane w dużym uproszczeniu. Już choćby kolory przestrzeni w drugim mieście pozostają nierozpoznawalne. Przekazywany jest jedynie zredukowany, »artystycznie zakłócony« obraz rzeczywistości, a nie rzeczywistość. Także widok własnego »ja« w lustrzanym obrazie wyświetlanym na ścianie jest zniekształcony. To, co łączy i to, co dzieli – oba te aspekty są równocześnie widoczne w Internecie i powstają

erzeugt und sichtbar. Die Daten der entfernten Situation erscheinen zwangsläufig mit einer fast zwei Sekunden langen Verzögerung im bewusst ebenfalls um zwei Sekunden verzögerten Bild der gegenwärtigen Situation und provozieren so ein Irritationsmoment. Die Parallelität der Bilder suggeriert Zeitgleichheit, die erkennbare Spiegelung des Realraums Echtzeit, beides zusammen suggeriert eine bereits existierende gemeinsame Realität von hier und dort, die sich jedoch in dem Versuch, mit dem Gegenüber in der entfernten Situation Kontakt aufzunehmen, zunächst als Illusion erweist. Eine gemeinsame Realität muss erst über die Asynchronität und die visuelle Verfremdung hinweg entwickelt werden. In diesem Prozess müssen erstmal verschiedene Wahrnehmungsebenen integriert werden – die körperliche Selbstwahrnehmung mit der visuell verzögerten etwa. Wenn diese Integration gelingt, verringert sich die Befremdung, entsteht Vertrautheit mit dem gespiegelten Selbst und ein gezieltes Handeln bzw. Kommunizieren wird möglich.

Das Internet ist in erster Linie ein Informations- und Kommunikationsmedium, dessen Schwächen bekannt sind. In der E-Mail-Kommunikation entstehen Missverständnisse, weil das Medium schnell ist und trotzdem noch asynchron und weil erst eine Kommunikationskultur, eine spezifische Sprache entwickelt werden muss.

przy zastosowaniu charakterystycznego dla tego medium przesunięcia czasowego przy przesyłaniu danych. Obraz odległej sytuacji jest siłą rzeczy pokazywany z prawie dwusekundowym opóźnieniem obok obrazu sytuacji obecnej, celowo również opóźnionego o dwie sekundy, co wywołuje pewien moment irytacji. Paralelność obrazów sugeruje ich równoczesność, rozpoznawalne lustrzane odbicie realnej przestrzeni w rzeczywistym czasie, obie te rzeczy razem sugerują istnienie wspólnej rzeczywistości złożonej z tu i tam, która jednak przy próbie nawiązania kontaktu z osobą z tamtej drugiej, odległej sytuacji początkowo okazuje się iluzją. Wspólna rzeczywistość musi dopiero zostać stworzona poprzez przełamanie asynchroniczności i wizualnego zniekształcenia. W procesie tym trzeba najpierw zintegrować różne płaszczyzny postrzegania – czyli odbiór własnej fizyczności z wizualnym opóźnieniem. Jeżeli ta integracja się udaje, efekt obcości się zmniejsza, powstaje więc z wyświetlonym ja i wtedy możliwe jest celowe działanie lub nawiązywanie kontaktów.

Internet jest przede wszystkim medium informacji i komunikacji, a jego słabe strony są powszechnie znane. W komunikacji za pośrednictwem poczty elektronicznej niejednokrotnie powstają nieporozumienia, gdyż jest to medium szybkie, a mimo to asynchroniczne, jego kultura komunikacji, specyficzny język dopiero się tworzy.

Kontakte sind eine der zentralen Verheißungen des Internets, lassen sich jedoch selten in die Realität und zu freundschaftlichen, längeren Beziehungen ausdehnen. Durch die vielen neuen Communities und Chat-Rooms, die im Netz angeboten und häufig frequentiert werden, wird Kontakt und Kommunikation umdefiniert. In der verschrifteten verbalen Kommunikation des Netzes wird Verständnis, Intimität suggeriert, also die Illusion von Nähe und Verbindlichkeit erzeugt. Das Körperlich-Gestische spielt jedoch genauso wie der Geruch und andere wichtige nonverbale Sympathieträger bei diesen Kontaktaufnahmen keinerlei Rolle. Antithetisch ist daher, dass in *TRASA* die verbale Kommunikationsnorm komplett ausgespart ist und die Gestische, die wiederum im Netz fehlt, die Einzige ist, die sich den zufälligen Passanten bei der Kontaktaufnahme mit dem anderen Ort anbietet.

Auch das Mobil-Telefon prägt Kontakt heute in großem Maße: Durch die permanente Erreichbarkeit wird neben der Lebensrealität eine Kommunikationsrealität erzeugt, die nur ungenügend durch die Foto-Chips der neuen Handy-Generation verbunden werden können. Diese Kommunikation ist extrem ortsungebunden und ebenso situationsungebunden. Auch dem Mobiltelefon gegenüber ist *TRASA* antithetisch: Georg Klein rekonstruiert eine Orts-Realität. Indem er an zwei spezifischen aber höchst ungewöhnlichen

Pośredniczenie w kontaktach to jedna z największych zalet Internetu, jednak kontakty te rzadko prowadzą do powstania trwalszych więzi przyjaźni. Tworzenie w sieci ciągle nowych, często odwiedzanych communities i chat roomów zmusza do zdefiniowania na nowo pojęcia kontaktu i komunikacji. W pisanej komunikacji werbalnej w sieci sugeruje się zrozumienie i intymność, a więc tworzy iluzję bliskości i życzliwości. Przy czym sfera cielesno-duchowa, tak samo zresztą jak i zapach oraz inne ważne pozawerbalne nośniki sympatii, nie odgrywają w tych kontaktach żadnej roli. Charakter antytezy ma tu więc fakt, że w projekcie *TRASA* werbalna strona komunikacji zostaje całkowicie pominięta, natomiast gestykulacja, której w Internecie nie ma wcale, staje się dla przypadkowych przechodniów jedyną możliwością nawiązania kontaktu z tantym drugim miejscem.

Telefony komórkowe także w znacznym stopniu kształtują oblicze dzisiejszych kontaktów: dzięki nieustannej dostępności rozmówcy obok prawdziwej rzeczywistości powstaje rzeczywistość komunikacji, nawet najnowsze generacje telefonów komórkowych nie są w stanie w dostatecznym stopniu połączyć ze sobą obu tych sfer. Komunikacja ta nie jest związana z miejscem ani z sytuacją. *TRASA* jest więc także antytezą telefonii komórkowej: Georg Klein rekonstruuje rzeczywistość miejsca. Tworząc wyrwę w mobil-

Orten, die als Durchgangsraum für die Mobilität der Gesellschaften stehen, ein Mobilitäts-Vakuum schafft, erzeugt er eine klar verortete Kommunikationssituation. Dafür bedient er sich zwar der neuesten technischen Medien, reduziert und transformiert aber die übermittelten Daten, so dass eine künstlerische Brechung und eine medienkritische Distanz entsteht.

Die Reduktion ist auf der akustischen Ebene noch deutlicher. Durch Distanz-Sensoren werden die Bewegungen der Passanten registriert und auf die Klang-Textgestaltung projiziert. Auch hier wählt Georg Klein Körperdaten und nicht verbale Äußerungen für die interaktive Steuerung und es sind diese abstrahierten Daten, die er über das Internet in die andere Stadt übermittelt. Und weil diese reinen Körperdaten Gedichtstrukturen bewegen, also intellektuelle Produkte von zeitgenössischen Schriftstellern (Heiner Müller, Wisława Szymborska), die wiederum auf einer anderen Reflexionsebene bzw. einer poetischen Realität liegen, ist die Entfernung von der Orts-Realität im Akustischen noch größer und die Integration im Rezeptionsvorgang ebenfalls ins Reflexive verschoben. Über die gedankliche Auseinandersetzung mit dem Gehörten, können die wahrgenommenen Gedichtpartikel integriert und auf die Situation selbst bezogen werden.

ności komunikacyjnej w dwóch specyficznych, niezwykłych miejscach, służących jako przesmyk dla ruchu obu społeczeństw, osiąga wyraźnie umiejscowioną sytuację komunikacyjną. W tym celu postępuje się wprawdzie najnowszymi środkami technicznymi, ale tak transformuje i redukuje przekazywane dane, że powstaje artystyczna refrakcja oraz krytyczny dystans.

Owa redukcja jest jeszcze bardziej zauważalna na płaszczyźnie dźwiękowej. Dzięki sensorom odległości ruchu przechodniów są rejestrowane i nakładane na realizacje dźwiękowo-tekstowe. Także i tutaj do interaktywnego sterowania Georg Klein zamiast wypowiedzi werbalnych używa bodźców fizycznych, które jako wyabstrahowane dane zostają przez Internet przesłane do drugiego miasta. I kiedy te czysto fizyczne bodźce wprawiają w ruch struktury wierszowe, a więc wytwory intelektu współczesnych poetów (Heiner Müller, Wisława Szymborska), które z kolei znajdują się na innej płaszczyźnie refleksji, leżą w rzeczywistości poetyckiej, rzeczywistość miejsca na płaszczyźnie akustycznej jest więc jeszcze bardziej oderwana, a integracja w procesie odbioru tych bodźców przesuwana także do sfery refleksji. Poprzez myślową analizę usłyszaných tekstów odebrane fragmenty wierszy zostają zintegrowane i powiązane z całą sytuacją. Owa

Dieser subtile Gedichtraum ist mit Klängen des Ortes durchmischt und so zusätzlich auch klanglich an den realen Ort angebunden, die Realität wird aber erst durch die agierenden Passanten konkretisiert.

TRASA beinhaltet viele verschiedene, teilweise sogar isoliert betrachtet widersprüchliche Komponenten, die letztlich eine wissenschaftliche Gattungszuordnung verwehren. Als Netzkunst interveniert *TRASA* in den öffentlichen Raum. Sie ist eine auf der Textebene expandierte Klanginstallation, eine Videoinstallation mit interaktiver Echtzeitkomponente. Erlebbare »emotionale« Medienkunst. Partizipatorische Konzeptkunst. Eine aufgespaltete Situation. Und dennoch ist das Erleben vor Ort keineswegs gespalten, keineswegs verloren zwischen allen Medien und zwei charakteristischen vielschichtigen Orten, sondern äußerst konkret und real, vielleicht, weil sie das herausfordert, was das Einfachste und Realste ist: den eigenen Körper, den man bewegt, sieht. Dieses Körperlich-auf-sich-selbst-zurückkommen ist wohl die schärfste Gegenthese zur immateriellen, uferlosen und Realität vortäuschenden Medienwelt des Netzes, aber auch des Fernsehers und der Mobiltelefone und es ist sehr erfreulich, dass diese Situation real Spaß bereitet.

subtelna przestrzeń poetycka przemieszana jest z dźwiękami danego miejsca, a więc dodatkowo przez dźwięk powiązana z realnym miejscem, podczas gdy realność konkretyzuje się dopiero poprzez działanie przechodniów.

TRASA zawiera wiele różnych, przy bliższym przyjrzeniu częściowo nawet sprzecznych komponentów, które w efekcie końcowym wymykają się wszelkim próbom naukowej klasyfikacji gatunku. Będąc sztuką internetową, *TRASA* wkracza w przestrzeń publiczną. Jest instalacją dźwiękową, która rozrosła się na płaszczyznę tekstu, wideoinstalacją z interaktywnym komponentem czasu rzeczywistego. »Emocjonalną« sztuką medialną, w którą można wejść. Sztuką konceptualną opartą na partycypacji. Rozdwojoną sytuacją. A mimo to przeżywanie tych miejsc wcale nie ulega rozdwojeniu, nie gubi się wśród mediów czy między tymi obydwojma charakterystycznymi, wielopłaszczyznowymi miejscami, ale jest bardzo konkretne i realne, może dlatego, że przemawia do sfery najprostszej i najbardziej realnej: własnego ciała, którym można poruszać, które można zobaczyć. Właśnie to fizyczne odnajdywanie samego siebie to najwyraźniejsza antyteza niematerialnej, wszechogarniającej i udającej rzeczywistość medialnej rzeczywistości Internetu oraz telewizji czy telefonii komórkowej. I bardzo cieszy fakt, że ta sytuacja sprawia także rzeczywistą przyjemność.

